

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas Psalmorvm Decades

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Eloquia domini casta, argentum igne examinatum, probatum terræ,
purgatum septuplum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

apparere, meditari, loqui, auxilium nostrū esse. Qua enim alia tui despectu
dominamur, apparemus, meditamur, loquimur, auxilium habemus, quā
fidei cum fiducia euāgelizato: Proinde sicut impius inimicorum lucem
minatur, & cum fiducia cōtra eos loquitur uerbum suum: Ita pius suorum
minatur, & cum fiducia contra eos loquitur uerbum dei.

Quibus iterum docemur, uirtutem Ecclesie, non esse aliam, quā uerbum dei,
quod uirtus dei est in salutē omni credenti, Ro. 1. Et uirga uirtutis dei, p̄
saluabo eos in arcu & gladio & bello, & in equis & in curribus. Quare in
ma huius uerbus sensus est, pijs aduersus impios, quos illi uastant, & im
fidem, & uerbum, fidem, qua saluantur ipsi. Verbum, quā uastat impios, & im
Pij aduersus impios habet, tiplicant sanctos & ueritates in hominibus, quos illi uastant, & im
fidem, & uerbum, cum dicit: Ponam in salute, seu salutari, Verbum, cū dicitur: Fiducialiter agere
in eum, seu loquitur ad eum (ut heb. habet) In quem & quis loquitur, nulla hic
persona significat, adeo absoluta & generalis est sententia, ac si dicat: Ponam
in salute, seu fide firmabo: Et ecce hoc ipso est, qui loquitur. Quamprimū
enim aliquis credit, mox & loquitur Act. 13. Repleti sunt spiritu sancto, & ce
perunt loqui. Nec illū cui fit locutio designat, propter eandem generalitatem,
Loquitur ei, seu in eū, scilicet impiū, seu impios uastatores. Atque ita posita fide,
est qui loquitur & qui audit, sequiturque fidei donum, tū locutio, quā auditio, qui
bus duobus multiplicatur misericordia & ueritas. Obserua autē & illud, quod po
nere in salutem, est operatio solius dei, loqui autē impio, cooperatio nostra est.
Ideo, illud sibi, hoc homini tribuit, quod tū ipsum nostra trāslatio deo tribuit,
dum p̄sona prima dicit: Fiducialiter agā. Vide ergo quā breue, obscurū, plenūque
uerbū sit, hic medius uersus. Cōueniebat autē, ut cōiunctio, &, interponeret sic:
Ponam in salutari, & loquitur ei, pro uitando hebraismo.

Similem sententiam psal. cix. tractat: Quid detur tibi: aut quid apponetur
tibi ad linguam dolosam, scilicet quæ facit, ut deficiat sanctus, & ueritas in ho
minibus: Respondet: Sagittæ potentis acutæ, cum carbonibus iuniperorum,
id est uerba Euangelicæ gratiæ, cum exemplis antiquorum patrum, qui Euan
gelio consonant. Scriba enim doctus in regno cœlorum, profert noua & ue
tera. Et Christus cibatur turbas, quinq; panibus legis Moysi expositæ in spiritu,
& duobus piscibus, id est, patrum exemplis eadem spiritali lege mortificatis
& geminæ charitatis igne assatis. Verum nemo ordinis obliuiscatur, quod prius
est: Poni in salute, quā loqui in eum, seu fiducialiter agere, quia prius est crede
re & ardere, quā docere & lucere, si modo cum fructu & fiducia uelis docere. Si
ne fide enim salutis uerbum non docebitur. Tempore persecutionis credidit,
inquit, propter quod locutus sum.

Eloquia domini casta, argentum igne examinatum, probatum
terræ, purgatum septuplum.

Per Antithesin & contentionem hæc accipienda sunt, qua uerba hominum
& uerba dei componit: illorum uana, blanda & uaria, quibus tamen non casti
ficantur, sed magis polluantur in spiritu, per quæ deficiunt misericordia & ue
ritas in hominibus. Dei autem, casta, pura seu munda, tum aspera, sed proba, si
delia & solida, quibus mundantur homines, & rursum multiplicantur miseri
cordia & ueritas, uastanturque uanitas, dolus & discordia.

Aperit

Apert autē hic uersus Allegoriā argenti, qua & uitur in paradigma, uo-
rans eloquia domini, argentū examinatum, probatū, purgatū septuplum, Cū
reuera in oculis impiorū, uix scoria periplima & purgamenta mūdi sint, qui-
bus se inquinari & dehonestari arbitrant. Sic contra, uerba eorum uana, blan-
da & uaria esse pronūciauit, quibus perdunt misericordiam & ueritatem, quæ
illis sōge aliud uident: utrobicq; in spiritu loquutus. Nō autē eloquia dñi tantū
ea quæ in libris scripta sunt intelligit, sed multo maxime quæ uoce proferunt, ^{Eloquia dei}
nar. Sicut de impiorū uerbis, dixit: Vana locuti sunt, & labium blandum uni-
cuiq; ad proximum suum, & diuiso corde locuti sunt. Ita non scripturam dei,
sed eloquia dei, potissimum casta uocat. Non enim tantum nocet, aut prodest
scriptura quantū eloquium, cum uox sit anima uerbi: nec est necesse, eloquia
domini tantū ea intelligi quæ de scripturis in uocem assumunt, sed quæ cunq;
deus per hominem loquitur, siue idiotam, siue eruditum etiam citra scripturæ
uolum: Sicut in Apostolis locutus est, & adhuc loquit in suis. Quare eloquia
domini sunt, quando dominus loquitur in nobis, non autem quando scriptu-
ram quilibet adducit, quod etiam demones & impij possunt, in quibus tamē
deus non loquitur, nec iam sunt eloquia dei, sed spuma eloquiorum dei, sicut ^{Spuma elōa}
scoria argenti. ^{quiorū dei.}

Igitur remedium salutis, aduersus uastatores inopum, & consumptores san-
ctorum in terra, est uerbū dei, cōtra uerbū hominum suscitātū. Quod cum sit
purissimum, sicut argentū defecatū, probatū, & septies purificatū, purifi-
cat, consolidatq; ac probat cor hominis, faciens sibi simile, ut nihil sapiat quæ
sua sunt, & super terram, sed quæ dei sunt, & in caelis.

Verbum autē hominū scoria & argenti huius spuma, specie aliqua argentū ^{Verbū homi-}
mentitur, sed uanū, deinde nō solum non mundū, sed ipsa immundicia est, cū ^{num.}
sit purgamentum argenti: hoc est, eloquia dei simulat se docere, cū omisso eius
puro, uero, germanoq; sensu potius spumam, seu scoriam, reliquamq; fecem
doceant. Quæ ut est ipsa immundities, ita nihil mundat, nec probatum fidele
ue facit. Sic Isa. j. Argentum tuum uersum est in scoriam, & uinū tuum mixtū
est aqua. Exemplo aliquo id mōstremus. Non occides, nō mœchaberis, & si ^{Nō occides.}
inilia eloquia dei (ut taceā ceremonias humanas) si sic doceas, ut nō occidisse,
nec adulteratū fuisse quēq; dicas, nisi patrato opere ipso occiderit, aut adul-
teratus fuerit, scoriam impuram, uanam, uagam pro solido, probo, puroq; ar-
gēto docuisti, cum spiritu & uoluntate opus homicidij & adulterij interim
Sicut est mos, immo mors cōmunis hominū, quo omnes sunt uiri sanguinū.
Ecōtra, si orantē, ieiunantē, aut quodlibet opus bonū secundū facti substantiā ^{Deū colere.}
(ut nūc loquunt) operantē, doceas dei cultorē esse & sabbatū seruasse: Iterum
dolosō labio, scoriā pro argēto docuisti, cū hæc omnia uel inuito corde, uel sui
cōmodi affectu, hoc est, sine spiritu fecerit, ac per hoc non fecerit, sed uir dolo-
sus inuentat, sicut & hic mos siue mors est hominum cōmunis, quo sunt uiri
dolosī, nō solum nō arguētes ista, sed pro uirtutibus iactantes, cantātes, glori-
antes. Ac per hæc iam deficit sanctus, finiturq; ueritas in hominibus. Lex enī
spiritualis est, ideo his uanis labijs & dolosis non docetur, sed extinguit potius.
Similia de omnibus alijs quilibet obseruet in tota scriptura.

Apte autē hic uersus sequitur præcedentem (ubi dixerat: Et loquitur ei) de-
monstraturus quis, & quæ loquatur, nempe deus sua eloquia mūda. Et, ut ad
grāmatica ueniamus, non est in heb. casta pprie, sed mūda, licet Metaphorice,
castum

castum, pro mundo sapius accipiatur. Nec de munditia grammatica loquendum, quantum & hæc non desit eloquijs diuinis: nec de sensuali, aut mortali sapius de rebus fœdis, ac pudendis (ut uidetur) tractet. Sed de Theologia affectuali, qua hominẽ similem sibi factura, ab impuris affectibus sola purgans, quibus nemo fœdus polluit hominem, quã humani dolosi doctores, sicut in am docentes, & immundos affectus etiam augentes insuper & in flantes, ut in fordibus suis glorientur, nedum purgentur. Non enim mundatur ullius cor, nisi uerbo dei, fide suscepto. Actuum. xv. Fide purificans corda eorum. Et psalmus. xvij. Lex domini immaculata cõuertens animas. psalmo. l. Asperges me domine yfopo & mundabor.

Ignem examinatum, Noster adiecit, igne. In hebræo tantummodo est: Argentum sublimatum, seu liquatum, seu probatum: quod quia per ignem fit, adiecit interpres lucis gratia. Probatum terræ, omnes fere uolunt græce dictum, dicentes, probum syncerumque terra, seu a terra: sicut dicitur mundus a sanguine. Et Hieronimo. transfert, separatũ a terra. Vbi terram uaria tropologia tractant. Verum ego prorsus hic cæcutio, certum est, terræ in hebræo esse datiuũ casus, qui transiens possit ad terram, melius, quã a terra. Deinde Reuchlin dicit אֶרֶץ אֶרֶץ (quod non sibi probatum transfulerunt) esse uasculi nomẽ, in quo liquantur metalla, cui additur præpositio, in, quasi sic uertas hæc partem. Argentum liquidum in liquatorio terræ, siue ad terram, quod sonat in rem, & ad usum terræ, hoc est, quo utantur, qui in terra sunt, scilicet homines. Quæ si uera essent, opinari liceret prophetam a re argentariorum sumpsisse Allegoriam (sicut fere fit in prophetis omnibus) & mysterium eius in eloquijs dei luisse.

Argentum enim nullius est usus in terra, nisi liqueatur, & pbeatur, primum, ut argentum terræ, distinguas ab argẽto fouearũ, uenarum, & minerarũ. Liquidum autem ad hunc usum non potest, nisi per ignem, nec per ignem, nisi in uase.

Argentũ in uenis.

Harum rerum nunc reuelemus Allegoriam. Eloquia dei in crassa littera & sensu carnis circa crucis sensum dicta, aut scripta, argentum est in uenis. Sicut Iob. xxvij. Iudic. Habet argentum, uenarum suarum principia, aut repositum in massa rudi. Sicut Dauid figurauit, quãdo Salomoni omnes præparabat impensas ad templũ struendum. Sed nihil utilitatis est hominibus terrenis in isto thezauro abscondito, ut Ecclesiast. ait. xx. Sapientia abscondita, & thezaurus inuisus, quæ utilitas in utriusque donec proferantur in medium, & impugnantibus impijs, hæreticis, dæmonibus probentur. Credentes autem sunt uasculum istud fictile liquatorium, in quo portat thezaurus iste, pbatum, quia certamẽ forte dedit ei, ut uinceret, & sciret quomodo omnium fortior est sapientia. Sap. xvj. Sic autem probato per ignem uerbo dei, & fideli inuẽto, multis prodest hominibus per prædicationem eorum qui probati sunt. Hoc Apostolus. j. Cor. xj. tetigit, ubi dixit: Oportet hæreses in uobis esse, id est, ignes liquatores, ut qui probati sunt (id est, uascula in quibus argẽtum eloquiorũ dei exercet) manifestentur inter uos, facti sal terræ, & lux mundi, id est, terræ luceant hominibus ad laudem dei, puocatis, & sic eiusdem argẽti usu adiutis, ac locupletatis. Hoc est certe quod dicit hic terræ, seu in rem terræ. Hanc liquationem & probationem uerborum dei, quia impij in seipsis exhorrent, & scãdalũ crucis non sustinent, quæ runt hominibus placere, facti uaniloqui, dolosi, deceptores, incõstantes. Sicut Apstus ad Gal. disputat, & hic psalmus dicit. Non ergo intelligit, nec fructificat eloquiũ dei, nisi mortificatis, & tribulatis nobis, hoc est, nisi propter uerbum fortiter impugnantis, & rertatis, non enim tam nos, quã uerbum pauit in nobis.

Eloquiũ dei quando fructificet.

Ad hunc

Ad hunc sensum nostra translatio potest duci, prateritis aliorum glossis. Ita, qui experimeto, fidelitatem, uirtutem, puritatem eius cognoscentes, confidunt in eo, & amissa foeda illa omnium rerum fiducia, quam illi docet impij, solius uerbi purissimi, purissima fide purificantur. Et sic terra manet propiuslime da-
 niu casus, sicut est tam in graeco, q̄ hebraeo.

Purgatum septuplum, Hic de septenario donorum spiritus profundius tra-
 ctant, q̄ mea tenuitas, ac negotium literae ferat. Ego septuplū simpliciter pro
 perfectissime accipio. Septem enim numerus uniuersitatis est. Et nescio, an ea
 hic argenti purgationē tangat, qua non in uase liquatorio, sed in cinere ossiū, ^{Septuplum.}
 apposito plumbo purgatur ad plenū & purissimum. Et q̄ mirabiliter ludit sa-
 pientia dei in orbe terrarum, ut plumbū argēti purgatio sit? Nempē, q̄ hypo-
 ptiarum eloquia, cum sicut plumbum argenti, ita & ipsa diuinorum eloquio/
 rum similia sint, tamē in igne persecutionis, sic exercent, & exercentur simul,
 ut sicut plumbum euanescit, & argentū purgatur, ita in fine tandem elucescat
 uera sapientia, & nihil fiat insipientia eorum (ut Apostolus ad Timoth. ait)
 Sic enim proficit speciosissima impiorū doctrina, dum resistit pietati, ad glo-
 purgationē liquatorij, & suam ignominiam. Quare non fuit absonum priorem
 & falsis fratribus dari, qui nobiscum, ut plumbum cum argento in eodem ci-
 nere & uase, ita in eadem Ecclesia, & mortuorum patrum, martyrumq̄ uesti-
 gijs exercentur. Tyrāni autē foris, sicut folles liquatorium, exercent.

Ita uidemus, q̄ propheta operibus detrahat & omnia fidei tribuat, dum elo-
 quia dei munda allerit, simul argutissime reprehendens eos, qui operibus mū
 dari uolunt. Quid enim prodest multa operari, si non munderis? At nusq̄ est ^{Fides purgat}
 munditia, nisi in eloquijs dei, & eloquijs dei nemo mundatur, nisi credens, ne ^{operā,}
 mo autem credit, nisi patiat magis, q̄ operetur. Quibus efficitur, q̄ uita pu-
 rissima & sine peccato, nō stet in operibus, sed in fide uerbi & passionibus.
 Sed cur argentum magis q̄ aurum eloquijs dei comparat? Aurum proprie
 charitati in scripturis comparatur, cuius natura in igne alia est, q̄ argenti, de
 quo dicemus infra.

Tu domine seruabis nos, & custodies nos a generatione hac in
 æternum.

Poterat melius per optatum dicere: Serues, custodias, cum reuera sit ora-
 tio prophetae aduersus generationem iusticiariorum. Et quanq̄ non differant
 adeo, seruare & custodire, tamen hebraeus, seruabis in posteriore, & custodies
 in priore parte ponit, sicut & Hieronymus facit. Petit enim, seruari a genera-
 tione, prohibendi modo sic, ut nos prohibeamur ne cōsentiamus eis, & custo-
 diri eloquia sua protegendi modo, ne illi ea polluant. Pro seruabis nos, serua-
 bis ea, in hebraeo est, & ad eloquia dei pertinet, ut Hiero. transfert. Sed potest
 forte, ad sanctos etiā referri, cū sit generis masculini, seruabis eos, Nec hoc reie-
 cerim, si quis seruabis eos, de impijs accipiat, ut deus eos seruet, & prohibeat,
 ne deinceps uana loquant, & perdant sanctos a filijs hominum.

Videmus autem non nostrae uirtutis esse, ut eloquia domini casta maneant,
 & sancti non deficiant a terra, sed diuinæ. Tu domine, non nos homines ser-
 uabimus. Sicut docuit Christus, Messis multa, operarij autem pauci, rogare do-

Aa dominum